

Notat

Landinspektørfirmaet LE34 A/S

Højslev Teglværk A/S
Hesselbjerg lergrav, 7800 Skive

Vurdering af okker-potentiale i forhold til afledning af grund- og overfladevand til recipient

Projekt ID: 10405116

Dokument ID:

MD3PNQSUDU3P-864401537-5953

Ændret: 24-10-2019 10:51

Udarbejdet af: PTY, KRB

Kontrolleret af: KRB

Godkendt af: LLG

1 Baggrund

Højslev Teglværk A/S er i forbindelse med en ansøgning om forlængelse af eksisterende råstoffilladelse på matr. nr. 3a, Hesselbjerg Gde., Estvad i Skive Kommune, blevet bedt om at gøre rede for risikoen for udledning af okker fra de ca. 40.000 m³ grund- og overfladevand de hvert år afleder til Koholm Å. Skive Kommune har bedt om en redegørelse foretaget på minimum to jordprøver fra råstofgraven.

2 Vurdering

Ler til teglfremstilling fra begyndelsen af Sen Oligocæn har i mange år været gravet i en lergrav ved Hesselbjerg i den sydvestlige udkant af Skive. Leret i råstofgraven tilhører Lillebælt Ler Formation /1/, er grønlig-gråt og ret fedtet, og når tykkelser på op til 70 m (se borejournaler i bilag 1). Ler graves tørt og da leret ved Hesselbjerg er overlejres af godt 10 meter sand, graves det her under grundvandspejlet. Dette medfører et behov for at pumpe overskydende grundvand væk i de perioder hvor der indvindes ler. Ler indvindes kun når der er et behov for det, da det ikke kan opbevares i længere tid på lager.

Der er i juni 2019 indsamlet to prøver af leret i lergraven i henholdsvis 9 og 12 m.u.t. (meter under terræn). På begge disse prøver er der foretaget en kemisk analyse af prøverne, se bilag 2. Udvalgte analyseresultater er herunder sammenstillet med MST vejledende pyritgrænseværdier /2/ (se tabel 1.1). Ved anvendelse af de vejledende pyritgrænseværdier er, der rimelig stor sikkerhed for at en dræning og iltning af materialet ikke medfører en okkerrisiko for recipienter.

Tabel 2.1: Udvalgte værdier for de to jordprøver sammenlignet med Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier.

* Miljøstyrelsen 1989. Miljøprojekt nr. 111. Undersøgelse af vejledende pyritgrænseværdier

Prøvemærke/ dybde	Tørstof, %	Glødetab, %ts.	Reaktions- tal, Rt	Pyrit, %ts.	Frit Pyrit, %ts
P2/9 m	84	0,31	8,9	0,12	<0,01
P1/12 m	72	1,6	8,6	0,56	<0,01
Vejl. pyrit- grænseværdier*	Mineraljord	≤ 10	≤ 4,5	0,10	0,00
	Mineraljord	≤ 10	> 4,5	0,50	0,20

Som det fremgår af tabellen, har leret fra råstofgraven et relativt lavt tørstofindhold, som følge af lerets høje indhold af kvældende lerminerale. Et glødetab på omkring 1 % afspejler et mindre indhold af organisk materiale, dette bekræfter at leret er afsat i et lavenergi-marint, varmt og generelt iltholdigt miljø.

Lerets reaktionstal er højt altså basisk, selvom Lillebælt Ler Formation generelt er betegnet som kalkfri (R_t er pH i en opslæmning af jord i en calciumklorid-opløsning). Den relevante grænseværdi for pyrit ved vurdering af lerets okkerpotentiale er derfor 0,5 %ts, herunder 0,2 %ts for frit pyrit.

Ud fra en gennemsnitsbetragtning af de to jordprøver, vurderes lerets potentiale for at udgøre en okkerrisiko at være meget begænset. Det fremgår af Miljøstyrelsens projekt fra 1989 /2/, at på grund af udvælgelseskriterierne for de 60 undersøgte arealer, der ligger til grund for de vejledende grænseværdier, er sikkerheden antagelig større. Det bemærkes endvidere at Vejdirektoratet anvender samme pyritgrænseværdier i forbindelse med okkerundersøgelser før grundvandssænkning /3/.

3 Referencer

/1/ Geoviden 2010, nr. 3. Danmarks geologiske udvikling fra 65 til 2,6 mio. år før nu. Geocenter Danmark (GEUS, KU og AU)

/2/ Miljøstyrelsen 1989. Miljøprojekt nr. 111. Undersøgelse af vejledende pyrit-grænseværdier.

/3/ Cowi 2011. Teknisk notat udarbejdet for Vejdirektoratet. Okkerundersøgelser ved grundvandssænkninger.

Bilag 1 – Borerapport

Boring med DGU-nr 55.1551 er beliggende på matrikel 3a, Hesselbjerg Gde., Estvad.

De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland

Udskrevet 23/10 2019 Side 1

BORERAPPORT

DGU arkivnr: 55. 1551

Borested : Herringvej 19
7800 Skive

Kommune : Skive
Region : Midtjylland

Boringsdato :

Boringsdybde : 16 meter

Terrænkote : 9.13 meter o. DNN

Brøndborer : Poul Christiansen, Højslev

MOB-nr :

BB-journr :

BB-bomr :

Prøver

- modtaget : 14/11 2017 antal : 4

- beskrevet : 8/2 2018 af : JWP

- antal gemt : 0

Formål : Monitoring/kontrol

Anvendelse :

Boremethode :

Kortblad : 1215 IVNV

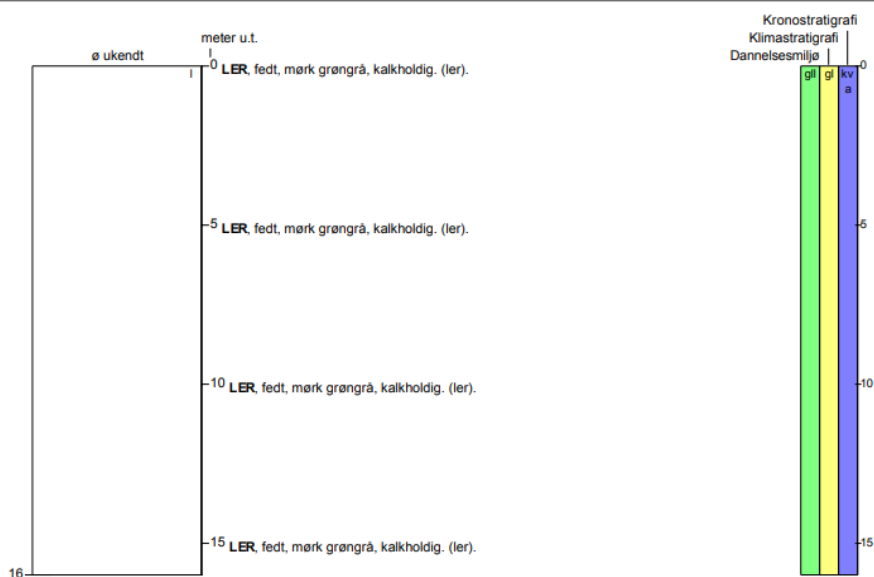
UTM-zone : 32

UTM-koord. : 500098, 6268140

Datum : WGS84

Koordinatkilde : Brøndborer

Koordinatmetode :

Aflejringsmiljø - Alder (klima-, krono-, litho-, biostratigrafi)

meter u.t.

0 - 16 ant. glaciolakustrin - ant. glacial - ant. kvartær

Boring med DGU-nr 55.1516 er beliggende Ahornvænget 24, Skive.

De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland

Udskrevet 23/10 2019 Side 1

BORERAPPORT

DGU arkivnr: 55. 1516

Borested : Ahornvænget 24
7800 Skive
Jordvarme m. Ø40 singel loop

Kommune : Skive
Region : Midtjylland

Boringsdato : 27/10 2015

Boringsdybde : 114 meter

Terrænkote : 9.78 meter o. DNN

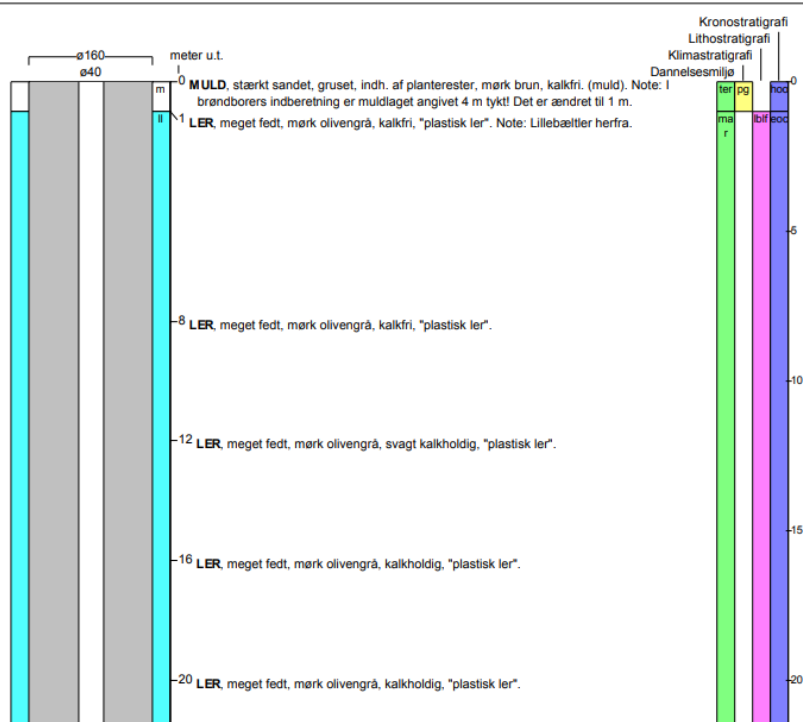
Brøndborer : Poul Christiansen, Højslev
MOB-nr :
BB-journr : PC 46-15
BB-bomr : B1858

Prøver
- modtaget : 6/4 2016 **antal** : 29
- beskrevet : 30/4 2019 **af** : HJG
- antal gemt : 0

Formål : Andet
Anvendelse :
Boremethode : Skylløboring

Kortblad : 1215 IVNV
UTM-zone : 32
UTM-koord. : 500784, 6268340

Datum : WGS84
Koordinatkilde : Brøndborer
Koordinatmetode : KMS digitale kort

Aflejringsmiljø - Alder (klima-, krono-, litho-, blostratigrafi)

meter u.t.		
0	- 1	terrigen - postglacial - holocæn
1	- 64	marin - eocæn (lillebælt ler formation)
64	- 72	marin - eocæn (røsnæs ler formation)
72	-112	marin - eocæn (ølst formation)
112	-114	marin - danien

Bilag 2 – Analyserapport

Eurofins Miljø A/S
Ladelundvej 85
6600 Vejen
Danmark
Telefon: 7022 4266
CVR/VAT: DK-2884 8196

Christensen/Kromann ApS
Baldersvej 10
8850 Bjerringbro
Att.: Kaare Kromann

Rapportnr.: AR-19-CA-00832723-01
Batchnr.: EUDKVE-00832723
Kundenr.: CA0021288
Modt. dato: 06.06.2019

Analyserapport

Sagsnr.:	19-016				
Sagsnavn:	Herningvej 17-19, Skive				
Prøvetype:	Jord				
Prøvetager:	Rekvirenten KK				
Prøveudtagning:	05.06.2019				
Analyseperiode:	06.06.2019 - 11.07.2019				
Prøvemærke:	P1				
Lab prøvenr.:	83272301	Enhed	DL	Metode	Urel (%)
Tørstof	72	%	0.2	DS 204 mod.	10
Gledelab på tørstof	1.6	% ts.	0.1	DS 204:1980 mod.	20
Kompost analyser					
Reaktionstal	8.6			* PD. FAJ. III 8 Beregning	6
Uorganiske forbindelser					
Calciumcarbonat, kalkvirkning	3.3	% ts.	0.5	* PD. FAJ. III 5 m.	0
Calciumtal	19.55	mEq/100 g ts.		* PD III 15 Beregning	
Calcium (Ca) (plantetilgængeligt)	391.00	mg/100 g ts.	0.3	* ICP-OES	A
Pyrit, FeS ₂	0.56	% ts.	0.01	* SM 3120 mod. Beregning	
Frit pyrit	< 0.01	% ts.	0.01	* Beregning	
Oplysninger fra rekvirent					
Prøvedybde	Ca. 12	m		*	

Underleverander:
A: Eurofins Agraranalytik Deutschland (Jena)

Tegntekst:

<: mindre end
>: større end
#: ingen parametre er påvist
DL: Detektionsgrænse

*: Ikke omfattet af akkrediteringen
i.p.: Ikke påvist
i.m.: Ikke målelig
uj: udført af underleverander

Urel (%): Ekspanderede relative måleusikkerhed med dækningsfaktor 2. For resultater på detektionsgrænseværdi kan usikkerheden være større end oplyst på rapporten.
*): Usikkerheder på mikrobiologiske parametre angives som logaritmeret standardafvigelse

Prøvningsresultaterne gælder udelukkende for de(n) undersøgte prøve(r).
Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden prøvningslaboratoriets skriftlige godkendelse.

Side 1 af 2

Christensen/Kromann ApS
Baldersvej 10
8850 Bjerringbro
Att.: Kaare Kromann

Rapportnr.: AR-19-CA-00832723-01
Batchnr.: EUDKVE-00832723
Kundenr.: CA0021288
Modt. dato: 06.06.2019

Analyserapport

Sagsnr.: 19-016
Sagsnavn: Herringvej 17-19, Skive
Prøvetype: Jord
Prøvetager: Rekvirenten KK
Prøveudtagning: 05.06.2019
Analyseperiode: 06.06.2019 - 11.07.2019

Prøvemærke: P2

Lab prøver:	83272302	Enhed	DL	Metode	Urel (%)
Tørstof	84	%	0.2	DS 204 mod.	10
Gledetab på tørstof	0.31	% ts.	0.1	DS 204:1980 mod.	20
Kompost analyser					
Reaktionstal	8.9			* PD. FAJ. III 8 Beregning	6
Uorganiske forbindelser					
Calciumcarbonat, kalkvirkning	1.1	% ts.	0.5	* PD. FAJ. III 5 m.	0
Calciumtal	7.55	mEq/100 g ts.		* PD III 15 Beregning	
Calcium (Ca) (plantetilgængeligt)	151.00	mg/100 g ts.	0.3	* ICP-OES	A
Pyrit, FeS ₂	0.12	% ts.	0.01	* SM 3120 mod. Beregning	
Frit pyrit	< 0.01	% ts.	0.01	* Beregning	
Oplysninger fra rekvirent					
Prøvedybde	Ca. 9	m		*	

Underleverander:
A: Eurofins Agraranalytik Deutschland (Jena)

Kundecenter
Tlf: 70224267
G30@eurofins.dk

11.07.2019

Hanne Jensen
Kunderådgiver

Tegnforklaring:

<: mindre end
>: større end
#: ingen parametre er påvist
DL: Detektionsgrænse
*): Ikke omfattet af akkrediteringen
!p.: Ikke påvist
!m.: Ikke målet
*): udført af underleverander

Urel (%): Ekspanderende relative målesikkerhed med dækningsfaktor 2. For resultater på detektionsgrænse niveau kan usikkerheden være større end oplyst på rapporten.
*): Usikkerheder på mikrobiologiske parametre angives som logaritmeret standardafvigelse

Prøvningsresultaterne gælder udelukkende for de(n) undersøgte prøve(r).
Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden prøvningslaboratoriets skriftlige godkendelse.

Side 2 af 2